

BRONISŁAWA KOSZAŁKA

BIBLIOTEKI ZAKŁADOWE KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO

Biblioteki zakładowe, to biblioteki wydziałów, instytutów, zespołów katedr i katedr, których istnienie przewiduje obecnie każda struktura organizacyjna szkoły wyższej. Ich powstawanie, zadania i działalność regulują ustawy państwowe, statuty uniwersytetów oraz regulaminy uchwalone przez władze uczelni, w skład których biblioteki te wchodzi.

Biblioteki zakładowe KUL — zwane w okresie międzywojennym seminaryjnymi — powstawały w oparciu o Statut Uniwersytetu¹. Były one zakładami uniwersyteckimi istniejącymi w strukturze Uczelni obok Biblioteki Głównej. Statut określał ich zadania ustalając, że są one „przeznaczone dla badań naukowych i dla celów nauczania, lub wyłącznie dla badań naukowych”, natomiast nie precyzował wzajemnej zależności bibliotek zakładowych od Biblioteki Głównej. W praktyce istniała pełna decentralizacja; na żadnym odcinku nie było koordynacji działalności bibliotek Uczelni.

Funkcjonująca od 2 II 1919 Komisja Biblioteczna, do której kompetencji należało „wydawanie opinii w sprawach bibliotecznych”, nie obejmowała swą działalnością w okresie międzywojennym bibliotek zakładowych. Należy przypuszczać, że kompetencje jej dotyczyły tylko spraw Biblioteki Głównej. Na taką interpretację jej zadań wskazuje kolejność paragrafów w Statucie Uniwersytetu z 1939 r. O Komisji Bibliotecznej mowa w nim bezpośrednio po Bibliotece Głównej przed bibliotekami zakładowymi. Wskazuje na to również fakt, że po wojnie na posiedzeniu Komisji Bibliotecznej w dniu 13 I 1949, na wniosek protektora prof. dra Z. Papierkowskiego, uchwalono „uzupełnić Statut Biblioteki Uniwersyteckiej tym, że Komisja Biblioteczna jest kompetentna także dla bibliotek zakładowych”.

Ogłoszony w 1952 r. statut wzorcowy szkoły wyższej wprowadził pojęcie sieci bibliotecznej jednej uczelni uzależniając biblioteki zakładowe w pewnych sprawach od bibliotek głównych. Zależność tę, powiązania i zadania, precyzowało ostatecznie zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dn. 18 III 1961. W myśl tych zarządzeń sieć bibliotek uczelni winna stanowić integralną całość jako jeden warsztat pracy, jeden środek działalności naukowej i dydaktycznej. Nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw organizacyjnych, ogólnych zasad korzystania ze zbiorów, unifikacji techniki bibliotecznej oraz obsady personalnej, a także koordynacja w zakresie gromadzenia zbiorów należy do dyrektora biblioteki głównej.

Od tego modelu organizacyjnego daleko odbiegała sytuacja na naszej Uczelni, opierającej wszystkie zarządzenia na mocno już przestarzałym przedwojennym Statucie.

W pewnym sensie wbrew statutowi KUL powołano do życia w r. 1953 Referat Bibliotek Zakładowych, który objął nadzór nad bibliotekami od strony technicznej.

¹ Statut Uniwersytetu Katolickiego. Projekt [1918—1922] maszynopis.— Statut Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego [B.m. zatw. 1928].— Statut Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. *Dz. urz. Min. Wyzn. Reg. Ośw. Publ.* 1939 nr 3 poz. 90.

W latach 1960—1966 nadzór ten należał do obowiązków bibliotekarza zakładów naukowych, zależnego służbowo bezpośrednio od Rektoratu. Sytuacja taka nie była korzystna dla ogólnego stanu sieci bibliotek Uczelni.

Z dniem 1 XII 1969 r. wszedł w życie *Regulamin sieci bibliotek KUL*. Regulamin przyjęty przez Komisję Biblioteczną w oparciu o projekt, który opracowała Dyrekcja Biblioteki Głównej, reguluje wszystkie sprawy bibliotek Uczelni, ustala ich zadania, określa wzajemną zależność, koordynuje współpracę.

Regulamin daje bibliotekom zakładowym daleko idącą autonomię, włączając równocześnie biblioteki Uczelni w jednolitą sieć poprzez nadzór techniczny i sprawozdawczość ogólną, które należą do Biblioteki Głównej.

Na ukształtowanie się sytuacji ustalonej prawnie w *Regulaminie sieci* wpłynęły niewątpliwie tradycje okresu międzywojennego, kiedy to w polityce bibliotecznej Uczelni biblioteki zakładowe miały znaczenie pierwszoplanowe, a Biblioteka Główna była tylko ich uzupełnieniem. Takie stanowisko władz Uniwersytetu było w owym czasie zupełnie zrozumiałe. Biblioteka Główna mieszcząca się w bardzo odległym od Uczelni gmachu, nieprzystosowanym do potrzeb bibliecznych, nie posiadająca właściwego kierownictwa i personelu nie rokowała nadziei na szybkie przekształcenie się w warsztat naukowy². A warsztat ten trzeba było bardzo szybko organizować, aby zapewnić nowo powstającej Uczelni odpowiednią rangę, a przybyłym do Lublina profesorom (na ogół pozbawionym po wojnie własnych księgozbiorów) stworzyć warunki pracy. Położono więc nacisk na samodzielny rozwój bibliotek zakładowych.

Otrzymały one na mocy decyzji rektora bpa Czesława Sokołowskiego lepsze lokale w gmachu Uniwersytetu oraz stałe fundusze wydziałowe pochodzące z opłat studenckich. Pozwalało im to, chociaż w stopniu nie wystarczającym, na zakup literatury krajowej i zagranicznej. Na mocy decyzji władz Uczelni przenoszono do nich z Biblioteki Głównej całe partie najlepszych wydawnictw: źródłowych, informacyjnych i podręczników³. Pierwszeństwo bibliotek zakładowych znalazło wyraz w *Regulaminie udostępniania zbiorów Biblioteki Głównej* z r. 1924. Punkt 3 regulaminu dawał im prawo wypożyczania książek na czas nieograniczony

Biblioteka Główna zaopatrywała w ten sposób biblioteki zakładowe przez cały okres międzywojenny nie tylko w druki zwarte, ale także częściowo i w czasopiśmie bieżące⁴.

Duże znaczenie przywiązywali do stworzenia warsztatu pracy naukowej sami profesorowie KUL. Świadczy o tym występująca w protokołach Rad Wydziałowych tego okresu ich ciągła troska o należyte zaopatrzenie, zabezpieczenie i właściwe funkcjonowanie tych bibliotek⁵. Wobec braku funduszy, na wydziałach kościelnych w pewnym okresie profesorowie opodatkowywali się na cele biblieczne,

² Dyrektorzy ówczesni byli raczej tylko kuratorami.

³ Wyboru książek z Biblioteki Głównej dokonywała komisja albo profesorowie-kierownicy seminariów. Były to częściowo dublety, częściowo pierwsze egzemplarze. Książki opracowane przekazywano zakładom albo bezpośrednio po wpisaniu ich do inwentarza przed zaopatrzeniem w sygnaturę magazynową, albo wybierano je już z magazynu. Sprawa zwrotu, czy ustalenia przynależności tych książek nie jest uregulowana do chwili obecnej. W dodatku wytworzył się nieład organizacyjny, bo z czasem książki uległy podwójnej inwentaryzacji, a co za tym idzie, są podwójnie liczone w sprawozdawczości.

⁴ Np. Sprawozdanie z działalności bibliotek Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych za r. 1930/31 podaje, że na 24 tytuły czasopism bieżąco wpływających do biblioteki Wydziału, Biblioteka Główna dawała 12 tytułów.

⁵ Np. wniosek o nadanie prof. W. Hahnowi tytułu profesora honorowego KUL zawiera uzasadnienie: „ze względu na długoletnią owocną pracę na KUL i zasługi położone przezeń dla rozwoju seminarium polonistycznego” (Protokół posiedzenia Rady Wydz. Humanist. z dn. 22 III 1939).

bądź przez rezygnowanie z taks egzaminacyjnych, bądź przez dobrowolne składki. Np. w r. 1935/36, na ogólną sumę wydatków 1.316 zł na Wydziale Teologicznym, ofiara księży profesorów wynosiła 743 zł, a w r. 1937/38 na 1.034 zł — 426 zł⁶.

Dużą pomoc w ciągłym, jak na ówczesne możliwości, rozwoju bibliotek zakładowych stanowiły dary różnych instytucji i osób prywatnych na rzecz Uniwersytetu, które rozdzielano przede wszystkim pomiędzy biblioteki zakładowe. Wzrastające w ten sposób księgozbiory bibliotek zakładowych osiągnęły w r. 1930 ogółem liczbę 9.128 wol. W dziesięć lat później 16 bibliotek zakładowych posiadało łączny księgozbiór wynoszący ponad 20.000 wol.⁷

Po wybuchu wojny i zamknięciu Uniwersytetu przez władze okupacyjne biblioteki pozostawały jeszcze przez kilka miesięcy w gmachu Uczelni pod bezpośrednią „opieką” Niemców. W marcu 1940 r. przewieziono pozostałe zasoby bibliotek zakładowych do Biblioteki im. H. Łopacińskiego i do Biblioteki Uniwersyteckiej. Tam przetrwały do r. 1944. Po wyzwoleniu, w ciągu zimy 1944/45, wydzielono je, przewieziono z powrotem do gmachu Uniwersytetu, rozsegregowano i ustawiono w poszczególnych zakładach pod osobistym nadzorem i przy czynnym udziale dyrektora Biblioteki Głównej prof. A. Wojtkowskiego.

Straty wojenne bibliotek zakładowych oblicza się na 8.256 wol.⁸ Dla porównania podaje, że Biblioteka Główna straciła 4.968 wol. zabranych przez Niemców oraz 500 tomów zniszczonych przez pocisk artyleryjski. W całości przypadło kilka szaf książek z zakresu medycyny przeznaczonych dla przyszłego Wydziału Lekarskiego, którego otwarcie miało nastąpić w r. 1940—41.

W okresie powojennym nastąpiła szybka regeneracja i wzrost księgozbiorów. Wykorzystano wszelkie możliwości nabycia książek, tak przez kontakty zagraniczne jak i starania o przydziały Ministerstwa ze Zbiornic Księgozbiorów Zabezpieczonych. Poprawiła się również sytuacja finansowa Uniwersytetu, a w związku z tym większe możliwości nabycia książek na rynku krajowym.

Równocześnie zwiększała się ilość bibliotek. Nowo powstające sekcje na Wydziale Humanistycznym (anglistyka, historia sztuki) i nowo powstający Wydział Filozofii Chrześcijańskiej stwarzały konieczność organizowania nowych warsztatów pracy naukowej, nowych bibliotek. Przeprowadzana w latach późniejszych reforma studiów na Wydziale Teologicznym i Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej, idąca w kierunku większej ich specjalizacji, stała się dodatkowym powodem do tworzenia dalszych bibliotek zakładowych. Na dzień 31.XII.1969 r. sieć bibliotek zakładowych KUL obejmuje 38 bibliotek o łącznym księgozbiorze 154.652 druków zawar-

⁶ Protokół posiedzenia Rady Wyzd. Teolog. z dn. 18.III.1935.— Sprawozdanie ze stanu KUL 1935/36 s. 15; 1937/38 s. 20.

⁷ Liczbę bibliotek podaje za D. Dzierzkowską, chociaż można mówić równie dobrze o 17, 18 a nawet więcej bibliotekach.— H. Insański już w 1933 r. podaje (Księgozbiory uniwersyteckie. *Nurty*. R. 2: 1933 nr 76 s. 5), że było ich 18. Rozbieżność zdań pochodzi stąd, że pewne biblioteki traktowano w niektórych sprawozdaniach jako działy większych bibliotek.— A. Wojtkowski (Katolicki Uniwersytet Lubelski w pierwszym roku po odzyskaniu niepodległości Rzeczypospolitej. W: *Skład osobowy, spis wykładów i instytucji KUL w r. akad. 1946/47 oraz sprawozdanie za lata poprzednie*. Lublin 1947 s. 10) określa stan księgozbiorów na przeszło 20.000 wol.— Sprawozdanie ze stanu KUL za rok 1936/37 podaje liczbę 21.886 wol. Pozostają jeszcze lata 1937/38 i 1938/39, lepsze koniunkturalnie dla KUL, w czasie których księgozbiór na pewno się powiększył.

⁸ A. Wojtkowski: *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918—1944. W: Księga jubileuszowa 50-lecia KUL*. Lublin 1969 s. 90. — Duży procent tych strat stanowiły książki, które nie wróciły do swych prawowitych właścicieli na skutek braku znaków własnościowych. Ustalone ogólnie kryteria komisji do wydzielania tych zbiorów były bardzo mechaniczne. W taki sposób przepadała ogromna większość czasopism, które na ogół nie były preczutowane.

tych nowych, 12.602 wol. czasopism i 8.957 wol. i jednostek obliczeniowych zbiorów specjalnych. Do bibliotek wpływa w 1970 r. ogółem 329 tytułów czasopism bieżących, w tym: polskich 275, radzieckich 29, innych 26.

Strukturę sieci bibliotek zakładowych podaje załączona na końcu artykułu tabela. Wszystkie omawiane biblioteki zakładowe posiadają na ogół jednolitą organizację wewnętrzną. Na czele każdej z nich stoi kierownik Zakładu mianowany przez Radę Wydziału. Kierownik jest odpowiedzialny za całokształt działalności biblioteki w zakresie gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów oraz za pracę osób w niej zatrudnionych. Bibliotece Głównej przysługuje prawo nadzoru nad bibliotekami zakładowymi w sprawach techniki bibliotecznej. Kierownik biblioteki zakładowej zleca jej prowadzenie jednemu pomocniczemu pracownikowi nauki, albo — jeśli księgozbiór jest duży — etatowemu bibliotekarzowi.

Fewne odchylenie od tego modelu organizacyjnego obserwuje się na Wydziale Teologicznym. Zatwierdzony 17 XII 1920 na posiedzeniu Rady Wydziału *Regulamin Biblioteki Seminarium Wydziału Teologicznego*, prócz zasad korzystania ze zbiorów, nakreślał także pewną strukturę organizacyjną. Ustalał, że na „czele biblioteki stoi wybrany przez Radę Wydziału dyrektor”, który „czuwa nad całością biblioteki” oraz „zasiega opinii kierowników seminarium i przyjmuje ich dezyderaty co do powiększenia biblioteki przez nabycie nowych książek lub przeniesienia już nabytych z Biblioteki Uniwersyteckiej”. Do bezpośredniej obsługi i opieki nad biblioteką dyrektor wybierał spośród studentów „kustosza”, któremu w razie potrzeby dodawał do pomocy „wicekustosza”. Taka organizacja wewnętrzna bibliotek na Wydziale przetrwała z niewielkimi zmianami do chwili obecnej. Mianowany przez Radę Wydziału kierownik zakładów czuwa nad całością funkcjonowania bibliotek od strony ogólnorganizacyjnej i technicznej, natomiast dobór księgozbioru należy do profesorów-kierowników poszczególnych sekcji.

Biblioteki zakładowe — jak zresztą wszystkie biblioteki — realizują swe cele poprzez gromadzenie, opracowanie i udostępnianie księgozbiorów.

Jako warsztat pracy naukowej i dydaktycznej w zakresie ściśle określonej specjalizacji biblioteki zakładowe gromadzą piśmiennictwo właściwej sobie dziedziny nauki. Pewną próbę uzgodnienia kryteriów doboru dla całej sieci bibliotek Uczelni dawał referat dyrektora Biblioteki Głównej, o. doc. dra R. Gustawa, wygłoszony na posiedzeniu Sesji Pedagogicznej KUL dnia 26 III 1965 r.

Według *Regulaminu sieci* przysługuje bibliotekom zakładowym całkowita swoboda w wyborze i decyzji w sprawach gromadzenia zbiorów, ale równocześnie ciąży na nich odpowiedzialność za utrzymanie właściwego profilu i poziomu biblioteki. Powiększają one swoje zbiory drogą kupna, darów i bardzo niewiele wymiany krajowej (wymianę zagraniczną prowadzi wyłącznie Biblioteka Główna).

Jeśli chodzi o kupno książki polskiej i zagranicznej na rynku krajowym, biblioteki gospodarują funduszem w ramach rocznego planu finansowego, opracowywanego przez kierownika zakładu w granicach ustalonego limitu. Od r. 1962 KUL nie otrzymuje przydziału dewiz na zakup książek za granicą. Pewną, chociaż bardzo niewielką, rekompensatą są dary zagraniczne uzyskiwane drogą bądź osobistych, bądź listownych kontaktów profesorów KUL ze środowiskami naukowymi zagranicznymi. Największy jednak procent nabytków stanowi kupno, co powinno wpływać na zachowanie pewnej planowości w gromadzeniu, przynajmniej jeśli chodzi o piśmiennictwo krajowe. Pewne wyobrażenie o ilościowym stosunku wpływów z różnych źródeł nabycia w latach ostatnich da poniższa tabela.

Rok	druki zwarte			czasopisma		
	przybyło ogółem	w tym		przybyło ogółem	w tym	
		kupno	inne		kupno	inne
1967	4.207	2.900	1.307	501	244	257
1968	3.894	2.825	1.069	508	352	156
1969	4.600	3.451	1.149	585	368	217

Daje się zauważyć ujemne zjawisko braku koordynacji w gromadzeniu zbiorów Mimo, iż *Regulamin sieci* ustala te sprawy, biblioteki nie porozumiewają się między sobą, nie korzystają z katalogu centralnego i w rezultacie w zbiorach Uczelni obserwuje się dużą ilość wtórnych, nie zawsze koniecznych egzemplarzy.

Brak przedwojennych inwentarzy i katalogów nie pozwala nam ocenić poziomu opracowania zbiorów bibliotek zakładowych w okresie międzywojennym. Brak ujednoczonych przepisów katalogowania alfabetycznego zmuszał do zajmowania się tymi sprawami nawet profesorów. Zachował się *Projekt instrukcji katalogowania zbiorów seminaryjnych* opracowany przez prof. Wiktora Hahna i zatwierdzony przez Radę Wydziału w r. 1928⁹ *Projekt* przewidywał prowadzenie w każdej bibliotece inwentarza i katalogu kartkowego.

Obecnie biblioteki zakładowe inwentaryzują i katalogują swoje zbiory zgodnie z obowiązującymi dziś przepisami. Każda biblioteka prowadzi księgę inwentarzową oraz katalog alfabetyczny. Część bibliotek przyjęła inwentarz dla bibliotek powszechnych, część inwentarz dla bibliotek naukowych. Większość bibliotek prowadzi również katalogi rzeczowe. Jednakże użyteczność ich jest w wielu bibliotekach bardzo niewielka. Są to katalogi typu działowego własnego pomysłu, w których przy podziale piśmiennictwa miesza się kryteria formalne z rzeczowymi.

Ogólny poziom opracowania zbiorów bibliotek prowadzonych przez pomocniczych pracowników nauki jest niezadowalający. Katalogi tych bibliotek wymagają melioracji.

Sprawa udostępniania księgozbiorów i związana z tym sprawa ich bezpieczeństwa była w okresie międzywojennym przedmiotem troski zarówno władz Uczelni jak i profesorów-kierowników zakładów. Poszczególne wydziały, opracowując regulaminy swoich bibliotek, dużo miejsca poświęcały właśnie tym sprawom¹⁰. Zakładając prezencyjność księgozbiorów dopuszczaly również wypożyczenie do domu, kładąc równocześnie duży nacisk na odpowiedzialność czytelnika za wypożyczoną książkę.

Brak danych nie pozwala na dokładniejsze określenie ilości godzin otwarcia bibliotek w tym okresie. Pewne wyobrażenie może dać wypowiedź ks. prof. Józefa Pastuszki, który po przeprowadzeniu wizytacji bibliotek swego Wydziału stwierdził, że „są otwarte do pracy około 5 godzin dziennie”¹¹.

W okresie powojennym, w związku z liczniejszym napływem studentów, położono silniejszy nacisk na umożliwienie korzystania z księgozbiorów. Wprowadzono stypendia tzw. zakładowe, co pozwoliło otworzyć niektóre zakłady nawet na 14 godzin dziennie. Troszczono się również o czytelnika w czasie wakacji. Zakłady zamknięto najwyżej na okres 1 miesiąca, czasem tylko na 2 tygodnie.

⁹ Protokół posiedzenia Rady Wydz. Humanist. z dn. 6 VI 1928.

¹⁰ „Regulamin Biblioteki Seminarium Wydziału Teologicznego” (Protokół posiedzenia Rady Wydz. Teolog. z dn. 17 X 1920).

¹¹ „Projekt Komisji w sprawie bibliotek seminaryjnych”. (Protokół posiedzenia Rady Wydz. Humanist. z dn. 31 I 1939).

Zmiana na niekorzyść czytelnika nastąpiła w latach ostatnich. Regulaminy określające warunki korzystania ze zbiorów, które tylko część zakładów ma wywieszane na dostępnym dla czytelnika miejscu, zakładają, że biblioteki mają w zasadzie charakter prezencyjny. Jednakże w praktyce większość z nich postępuje inaczej. Brak w wielu zakładach czytelni, czytelnie o niedostatecznej ilości miejsc, niewielka ilość godzin otwarcia biblioteki powodują, że wiele z nich prowadzi wypożyczanie do domu w dużym procencie, a niektóre tylko wypożyczanie do domu. Dla studenta wiele z nich jest tylko wypożyczalnią i to nie najlepiej dla niego zaopatrzoną, bo zakłady nie prowadzą w stopniu wystarczającym zakupu podręczników w wielu egzemplarzach. Sytuacja obecna stwarza przerost czytelnictwa studenckiego w Bibliotece Głównej w stosunku do jej możliwości.

Biblioteki zakładowe nie dostarczają wiarygodnego materiału do prowadzenia statystyki czytelnictwa. Brak odpowiednio prowadzonej ewidencji udostępniania zbiorów powoduje, że liczby zgłaszane w sprawozdaniach dla Głównego Urzędu Statystycznego (GUS-u) są podawane w przybliżeniu, na ogół zawyżone. Wyjątek pod tym względem stanowi kilka zakładów, w których pracują bibliotekarze etatowi. Z tego względu przytaczanie liczb znajdujących się w tabelach sprawozdawczych mija się z celem.

Brak danych z najwcześniejszego okresu istnienia bibliotek nie pozwala na dokładne określenie ich warunków lokalowych. Wiadomo jednak, że mieściły się w kilku salach. Zarówno brak sal, jak i szczupłość samych bibliotek powodowały, że umieszczano je po kilka w jednym pomieszczeniu. Z czasem, w miarę postępującej przebudowy gmachu Uniwersytetu, otrzymywały oddzielne lokale. W związku z tym dają się zauważyć dwa zupełnie sprzeczne ze sobą dążenia. Z jednej strony tendencja do otrzymywania własnych oddzielnych pomieszczeń, bez względu na możliwości funkcjonowania i obsługi (Wydział Humanistyczny), z drugiej znowu, bardzo zdrowa myśl łączenia bibliotek w jednym kilkunastowym lokalu, „aby ułatwić sprawniejszą obsługę czytelników”. Tak postąpiono na Wydziale Teologicznym. W r. 1936/37 przeniesiono wszystkie biblioteki Wydziału do wspólnego trzyizbowego pomieszczenia, składającego się z magazynu, czytelni profesorskiej i studenckiej¹².

Nie doszło do skutku proponowane przez ks. rektora Antoniego Szymańskiego połączenie bibliotek obu wydziałów kościelnych w jednym lokalu¹³.

W okresie powojennym, w związku z szybkim wzrostem księgozbiorów, tworzeniem nowych sekcji i Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej, a co za tym idzie i nowych bibliotek, zaczęły przybywać nowe lokale biblioteczne. Urządzano je z myślą o czytelniku-studencie. Prawie każdy zakład posiadał własną czytelnię. W myśl tej zasady łączono nawet magazyny dwu zakładów w jednej sali, by wygospodarować lokal na czytelnię¹⁴.

W latach ostatnich, wraz z powstawaniem coraz to nowych bibliotek, liczba lokali jeszcze się powiększyła. Jednakże przy przejmowaniu przez zakłady coraz większej ilości pomieszczeń obserwuje się równocześnie spadek funkcjonalności i użyteczności bibliotek. Większość bibliotek pozbawiona wydzielonej czytelni umożliwia korzystanie na miejscu zaledwie kilku czytelnikom. Sytuację pogarsza fakt, że — z braku sal wykładowych — w wielu pomieszczeniach bibliotecznych prowadzi się zajęcia dydaktyczne. Cierpi na tym nie tylko czytelnik, ale także i księgozbiór (uczestnicy zajęć mają bezpośredni dostęp do książek).

¹² Sprawozdanie ze stanu KUL 1936/37.

¹³ Protokół posiedzenia Rady Wyd. Teolog. z dn. 2 VI 1938.

¹⁴ Np. Zakład Anglistyki i Zakład Romanistyki w latach pięćdziesiątych.

Tę trudną sytuację lokalową można by częściowo złagodzić przez racjonalne łączenie bibliotek.

Kolejnym problemem bibliotek zakładowych są sprawy personalne. W okresie międzywojennym rolę bibliotekarzy pełnili albo asystenci, albo studenci-stypendyści. Po wojnie, wraz z ogromnym napływem studentów i koniecznością zapewnienia im regularnego korzystania z bibliotek, wprowadzono stypendia zakładowe, które przetrwały do chwili obecnej. Student w zamian za określoną pomoc materialną obowiązany był do odpracowania w zakładzie 3 lub 4 godzin dziennie. Liczba takich stypendystów była w różnych latach różna. Np. w r. 1950 wynosiła ona 70 osób. Jednakże z czasem zaczęto przechodzić na zatrudnianie etatowych pracowników-bibliotekarzy. O ile bowiem studenci spełniali swoje zadania jako dyżurujący bibliotekarze, o tyle nie zdawali egzaminu w sprawach opracowania zbiorów. Przyczyną była tu ich przepływowość oraz brak znajomości techniki bibliotecznej. Prowadzenie mniejszych bibliotek powierzono od r. 1955/56 pomocniczym pracownikom nauki, dla których przewidziano pewną ilość punktów w etatach¹⁵.

Personel biblioteczny w r. 1970/71 tworzą etatowi bibliotekarze, pomocniczy pracownicy nauki oraz studenci-stypendyści. W chwili obecnej prawie połowa bibliotek zakładowych posiada etatowych bibliotekarzy (7 etatów obsługuje 17 bibliotek), pozostałą część prowadzą pomocniczy pracownicy nauki przy pomocy stypendystów. Niestety, asystenci czy adiunkci, wychodząc z założenia, że miarą ich osiągnięć na Uczelni są sukcesy w pracy naukowej, bardzo często zlecają obowiązki biblioteczne stypendystom. Praca stypendystów znowu, jak wyżej wspomniano, pozostawia bardzo wiele do życzenia.

Przejęcie prac bibliotecznych we wszystkich zakładach przez fachowych bibliotekarzy rozwiązałoby dotychczasowe trudności.

Pracownicy etatowi bibliotek zakładowych:

- 1) mgr Bajołek Janina — biblioteka Zakładu Etyki i Nauk Społ. 1 II 1949 — 5 III 1954.
- 2) mgr Brzostowska Zofia — Biblioteki Wydz. Humanist. 1 XI 1946 — 30 IX 1950, ogólny nadzór nad wszystkimi bibliotekami zakładowymi 1 V 1960 — 31 XII 1966, biblioteki zakładów specjalizacji filozofii teoretycznej (Historii Filozofii, Logiki i Metafizyki) 1 VII 1967—.
- 3) mgr Sierpińska (Dzieduszyńska) Alina — biblioteka Zakładu Prawa Kanonicznego 1 XII 1952 — 31 VIII 1957.
- 4) mgr Fiedorczyk Genowefa — biblioteki Wydz. Teolog. 1 V — 31 VII 1957.
- 5) mgr Horoszkiewicz Eleonora — biblioteka Zakładu Filologii Angielskiej 1 X 1951 — 1 IX 1954.
- 6) mgr Królikowska (Kogutówna) Kazimiera — biblioteki Wydz. Humanist. 1935—1939, biblioteka Wydz. Prawa Kanon. 1 VII 1959—, biblioteka Zakładu Ustroju i Prawa PRL 1962—.
- 7) mgr Lipiec Jadwiga — biblioteki Wydz. Teolog. IX—X 1958.
- 8) Mazur Antoni — biblioteka Zakładu Socjologii 1 X 1964—.

¹⁵ Etát pomocniczego pracownika nauki obliczany jest nie w godzinach lecz w punktach. Wynosi 36 punktów tygodniowo. Z tego 6 punktów przysługuje na własną pracę naukową. Pozostałe 30 punktów przeznaczone są na prace dydaktyczne lub biblioteczne, w zależności od decyzji Rady Wydziału. Punktowanie godzin przewidzianych na te zajęcia jest następujące: 1 godzina wykładu — 5 punktów, 1 godz. ćwiczeń 4 punkty, 1 godz. pracy w bibliotece zakładowej — 1 punkt, 1 godz. udziału w seminarium — 1 punkt.

- 9) mgr Olczak Stanisław — biblioteka Zakładu Historii i Zakładu Historii Kultury 1 XI 1956—.
- 10) mgr Paluchowski Andrzej — biblioteka Zakładu Historii Literatury Polskiej i Zakładu Historii Literatury Porównawczej 1 X 1966—.
- 11) mgr Plisiecka (Drzazga) Danuta — biblioteki Wydż. Teolog. 1 XI 1958 — 31 IX 1968.
- 12) Podlewska Zuzanna — biblioteka Instytutu Teologii Pastoralnej 1 XI 1966—.
- 13) mgr Poleszak Jadwiga — biblioteki Wydż. Prawa i Nauk Społ. Ekonom. 1948—1952.
- 14) mgr Suszyło Irena — biblioteki połączone Wydziału Humanistycznego 1 VII 1956 — 30 VI 1957.
- 15) Tomica Maria — biblioteki Wydż. Teolog. 1 XII 1968—.
- 16) mgr Wroniecka Anna — biblioteki zakładów neofilologii (Anglistyki, Germanistyki i Romanistyki) 1 X 1957—1969.
- 17) mgr Załuska Kamila — biblioteki połączone Wydż. Humanist. 1 VIII 1956 — 31 VII 1957, biblioteka Wydż. Prawa Kanon. 1 VIII 1957 — 31 VII 1959.
- 18) mgr Zgrzebna Janina — biblioteki Wydż. Teolog. 1 X 1955 — 30 VIII 1958.

Odrębnym a ważnym zagadnieniem jest stosunek Biblioteki Głównej do bibliotek zakładowych. W okresie międzywojennym korespondencję związaną z gromadzeniem księgozbiorów zakładowych prowadziła kancelaria Uniwersytetu. Po wyzwoleniu, kiedy ilość spraw związanych z zaopatrzeniem Uczelni w książki zaczęła narastać, stworzono na Uniwersytecie specjalną agendę pn. Dział Książki. Zadaniem Działu Książki według *Regulaminu*, zatwierdzonego przez Komisję Biblioteczną w dn. 20 IX 1949, była „centralizacja zaopatrywania bibliotek uniwersyteckich KUL w książki i czasopisma zagraniczne”. Zadania te realizował Dział Książki poprzez:

- 1) zakup książek zagranicznych oraz prenumeratę czasopism krajowych i zagranicznych,
- 2) wymianę wydawnictw Towarzystwa Naukowego KUL oraz dubletów przekazywanych przez zakłady naukowe i Bibliotekę Główną na inne wydawnictwa.

Do obowiązków Działu Książki należało również wydawanie biuletynu nabytków wszystkich bibliotek Uczelni (Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych).

Z dniem 1 IX 1952 r. Dział Książki został przeniesiony do Biblioteki Głównej. Zgodnie z zarządzeniem Rektoratu Biblioteka Główna przejęła jego zakres pracy i włączyła do ogólnego programu swej działalności. 1 X 1953 r., z inicjatywy Dyrekcji Biblioteki, utworzono Referat Bibliotek Zakładowych przy Bibliotece Głównej KUL, komórkę koordynującą prace techniczne w bibliotekach zakładowych. Prócz funkcji dotychczas spełnianych przez Dział Książki, obciążono nowo powstały Referat pracami nad katalogiem centralnym bibliotek zakładowych. W r. 1959 sprawy związane z gromadzeniem przejął Dział Wymiany Zagranicznej, a przy Referacie Bibliotek Zakładowych pozostał nadzór nad techniką biblioteczną w zakładach, sprawozdawczość ogólna do Ministerstwa Szkol. Wyższ. i GUS-u oraz prace nad katalogiem centralnym.

W r. 1968, w związku z opracowywaniem nowej struktury organizacyjnej Biblioteki Głównej, Referat Bibliotek Zakładowych przekształcono w Oddział Bibliotek Zakładowych. Zatwierdzony w 1969 r. *Regulamin sieci* ustala wzajemne stosunki pomiędzy bibliotekami zakładowymi a Biblioteką Główną, a tym samym określa obowiązki Oddziału Bibliotek Zakładowych, który jest organem wykonawczym Dyrekcji Biblioteki Głównej w tych sprawach.

Prace jego idą w trzech zasadniczych kierunkach:

- 1) instruktażu w sprawach techniki bibliotecznej,
- 2) prowadzenia sprawozdawczości ogólnej,
- 3) pracy nad katalogiem centralnym.

1. Obecnie instruktaż polega na udzielaniu porad przez pracownika Biblioteki Głównej w ustalonych godzinach. W latach 1950—1960 Biblioteka Główna organizowała kilkakrotnie szkolenie bibliotekarskie dla pracowników bibliotek zakładowych. W 1953 r. opracowała do użytku zakładów *Wskazówki dla prowadzących biblioteki zakładowe*. W latach 1960—1966 problemy szkolenia rozwiązywał istniejący przy Rektoracie etat bibliotekarza do nadzoru nad wszystkimi bibliotekami zakładowymi.

Stały, choć bardzo powolny, wzrost etatów bibliotekarskich w zakładach stawał przed Biblioteką Główną nowe zadania, a mianowicie kształcenia i doskonalenia zawodowego tych pracowników drogą już nie elementarnych kursów, ale dłuższych praktyk bibliotecznych.

2. Obowiązek dostarczania okresowych sprawozdań dla Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego i GUS-u oraz Władz Uczelni zmusił niejako Uniwersytet do wydania odpowiednich zarządzeń w tej sprawie. Na posiedzeniu Komisji Bibliotecznej w dn. 20 I 1958 r. zatwierdzono uchwałę o obowiązku składania przez biblioteki zakładowe miesięcznych sprawozdań. Zarządzenie to zatwierdził również *Regulamin sieci*.

Dodatkowym plusem wynikającym z zastosowania tej uchwały jest ponaglenie do opracowania na bieżąco wszystkich nabytków bibliotek zakładowych.

3. Uchwałą o utworzeniu katalogu centralnego bibliotek zakładowych zapadła na posiedzeniu Komisji Bibliotecznej w dniu 25 V 1948 r. Prace nad nim trwały ponad 10 lat; różne zakłady w różnym czasie przysyłały powielone karty katalogowe. Od r. 1958 jest on uzupełniany na bieżąco przez karty katalogowe nabytków.

Katalog obejmuje całość zbiorów wszystkich bibliotek zakładowych: druki zwarte i czasopisma. Uzupełnia on katalogi Biblioteki Głównej odnośnie informacji o całokształcie zbiorów piśmienniczych posiadanych przez Uczelnię. Stanowi równocześnie podstawę planowej polityki uzupełniania zbiorów całej sieci bibliotek Uniwersytetu.

Obsada personalna Referatu a później Oddziału Bibliotek Zakładowych:

- 1) mgr Falicki Jerzy (2 X 1953 — 30 IV 1956),
- 2) mgr Müller Wiesław (1 V 1956 — 31 I 1957),
- 3) mgr Góralski Zbigniew (1 II 1957 — 20 XI 1959),
- 4) mgr Wiśliński Jan (20 XI 1959 — 30 IX 1965),
- 5) mgr Dzierzkowska Danuta (1 X 1965 — 1 IV 1966),
- 6) mgr Koszałka Bronisława (1 IV 1966 —),
- 7) mgr Ujma Adam (II 1967 — 2 V 1967).

Ten krótki przegląd spraw związanych z działalnością bibliotek zakładowych, stanem ich księgozbioru, gromadzeniem, opracowaniem, udostępnianiem, lokalem i personelem stanowi wystarczającą podstawę do oceny sytuacji obecnej i skłania do wysunięcia postulatów.

Z załączonej tabeli podającej strukturę organizacyjną sieci bibliotek zakładowych wynika, że przeważająca ich część — to biblioteki małe o księgozbiorach od 100—300 wol. Pewna ich część nie zasługuje nawet na miano bibliotek, są raczej księgozbiorami podręcznymi. Ogromna ich większość pozbawiona jest wydzielonej czytelnicy. Coraz bardziej poszerzające się lokale zakładów wcale nie wpływają na podniesienie funkcjonalności ich bibliotek. W bibliotekach, które posiadają pewną

Struktura organizacyjna sieci bibliotek zakładowych KUL — stan na 31 XII 1969

Lp.	B-ki wchodzące w skład sieci	liczba bibliotek ogółem	w tym												w tym			
			do 100 wol.	100—300	300—1000	1000—2000	2000—3000	3000—4000	4000—5000	5000—10000	10000—15000	15000—20000	ponad 20000	posiadających własną czytelnię	posiadających własnego pracownika	ogólna liczba woluminów i jednostek sprawozdaw- czych	ogółem liczba miejsc w czytelni	w b-ce posiadającej własną czytelnię i własnego pracownika
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	B-ka wydziału	2								1	1			2	2	18.593	50	50
2	B-ka instytutu	2				1								2	1	5.779	60	50
3	B-ka obsługująca więcej niż jedną katedrę	15				3	3	1	1	4		2	1	8	11	103.403	230	145
4	B-ka katedry	14 ¹⁶		2	3	4	2			1				8	2	20.841	100	—
5	B-ka zakładu	5	1			1				3				2	1	27.605	16	—
	Razem	38	1	2	3	8	6	2	1	9	1	2	1	22 ¹⁷	17 ¹⁸	176.211	456	245

¹⁶ Ze względu na wspólnie prowadzoną sprawozdawczość, lokal i personel, dane dotyczące dwu bibliotek katedr weszły do rubryki nr 3 (b-ki obsługujące więcej niż jedną katedrę).

¹⁷ Z tego: a) 10 b-k mieści się w pięciu lokalach, b) 8 b-k mieści się w lokalu jednoizbowym, w którym jest księgozbiór i miejsca dla czytelników, c) w 7 zakładach prowadzi się częściowo zajęcia dydaktyczne.

¹⁸ Oznacza nie ilość osób pracujących w zakładach, ale liczbę b-k, nad którymi czuwa etatowy bibliotekarz.

ilość miejsc dla czytelników, w pomieszczeniach zajmowanych przez księgozbiór, możliwości korzystania na miejscu też są niewielkie. Lokale bibliotek, z braku sal wykładowych, zaczynają coraz częściej służyć do zajęć dydaktycznych. W dodatku ilość godzin ich otwarcia dla czytelnika jest, z powodu niedostatku personelu, niewielka i na ogół zawsze niższa niż to podaje oficjalne ogłoszenie na drzwiach zakładu.

Przegląd kart nabytków przesyłanych przez biblioteki do katalogu centralnego dostarcza spostrzeżeń, że do zbiorów bibliotecznych sieci wpływa z reguły po kilka egzemplarzy dzieł, często niekoniecznych w takiej ilości. W pewnej mierze dotyczy to również prenumerowanych czasopism krajowych. Jaskrawy przykład nieekonomicznego pod każdym względem rozwiązania stanowią biblioteki zakładów specjalizacji filozofii przyrody. Cztery sąsiadujące ze sobą biblioteki gromadzą w dużym procencie te same wydawnictwa, otwarte, z braku personelu, przez małą ilość godzin i w ciągu dnia są wykorzystywane w niewielkim stopniu. Brak personelu z przygotowaniem bibliotekarskim fatalnie odbija się również na poziomie opracowania zbiorów, co jeszcze zmniejsza ich użyteczność. Dotyczy to także prawie nieczynnej — z powodu niezaangażowania personelu, biblioteki Zakładu Fizyki i podręcznego księgozbioru Zakładu Chemii.

Niekorzystna pod wieloma względami, sytuacja bibliotek zakładowych wskazuje, że polityka biblioteczna Uczelni winna iść raczej w kierunku scalania bibliotek, zgodnie zresztą z ogólnymi tendencjami w skali ogólnopolskiej i ogólnoświatowej. Należałoby łączyć małe biblioteki w większe zespoły z zachowaniem w ich obrębie, jeśli zachodzi tego potrzeba, działów o bardziej zawężonych specjalnościach, nad którymi, jeżeli idzie o decyzje w sprawach gromadzenia, czuwaliby zainteresowani profesorowie.

Racjonalna komasacja zbiorów zapewniłaby bibliotekom warunki lepszego użytkowania zbiorów, przyniosłaby im i Uczelni wielostronne korzyści:

- 1) w zakresie gromadzenia zbiorów:
 - a) uniknęłyby się nabywania nie zawsze koniecznych wtórnych egzemplarzy;
 - b) stworzyliby możliwość zorganizowania, choćby bardzo skromnego księgozbioru podręcznego: słowników i podstawowych wydawnictw informacyjnych, których jako droższych nie może gromadzić każda bardzo mała biblioteka (np. żaden zakład nie posiada najnowszej encyklopedii polskiej);
- 2) w zakresie opracowania: pozwoliłoby zaangażować etatowego bibliotekarza, co zapewniłoby wyższy poziom opracowania zbiorów zwiększający użyteczność katalogów, a tym samym bibliotek. Dodatkowym postulatem dotyczącym personelu jest to, że pracownicy bibliotek zakładowych powinni być starannie dobierani niż pracownicy Biblioteki Głównej. Praca ich bowiem od początku samodzielna stwarza duże możliwości popełniania błędów, które później trzeba likwidować latami.
- 3) w zakresie udostępniania, zabezpieczenia dobra czytelnika: racjonalne scalanie bibliotek pozwoliłoby na wygospodarowanie oddzielnych lokali na czytelnie otwarte przez maksymalną ilość godzin w ciągu dnia (co wiąże się również z realizacją postulatu zawartego w punkcie 2). Biblioteki nie powinny być tylko wypożyczalniami, nie wypełniają wtedy swoich zadań dydaktycznych wobec studentów. Powinny skupiać u siebie czytelnictwo studenckie z dwu względów:
 - a) zakład jest najlepiej zorientowany, jaki rodzaj literatury jest aktualnie potrzebny i w jakiej ilości egzemplarzy;

Wykaz bibliotek zakładowych KUL oraz wielkość ich księgozbiorów w wol.
i jednostkach inwentarzowych wg stanu na dzień 31 XII 1969 r.

L.p.	Nazwa Zakładu	Kierownik Zakładu Bibliotekarz	Księgozbiór
Wydział Teologiczny			
1.	Zakład Teologii (księg. podr.)	Ks. doc. dr B. Kumor M. Tomica	4.014
2.	Zakład Biblijny	Ks. prof. dr S. Lach M. Tomica	2.878
3.	Zakład Historii Kościoła	Ks. prof. dr M. Rechowicz M. Tomica	4.759
4.	Zakład Teol. Fundament.	Ks. doc. dr E. Kopeć M. Tomica	2.390
5.	Zakład Teol. Dogmat.	Ks. prof. dr A. Krupa M. Tomica	1.388
6.	Zakład Teol. Moralnej	Ks. doc. dr W. Poplatek M. Tomica	1.482
7.	Instytut Teol. Pastoralnej	Ks. doc. dr J. Majka Z. Podlewska	2.835
8.	Instytut Muzykol. Kościel.	Ks. doc. dr K. Mrowiec ks. mgr B. Bartkowski	2.944
Wydział Prawa Kanonicznego			
9.	Zakład Prawa Kanonicznego	Ks. prof. dr A. Petrani mgr K. Królikowska	14.569
Wydział Filozofii Chrześcijańskiej			
10.	Zakład Historii Filozofii	Prof. dr S. Świeżawski mgr Z. Brzostowska	5.595
11.	Zakład Logiki i Teorii Poznania	Ks. prof. dr S. Kamiński mgr Z. Brzostowska	1.905
12.	Zakład Metafizyki	O. prof. dr A. Krąpiec mgr Z. Brzostowska	2.536
13.	Zakład Psychologii	O. prof. dr A. Krąpiec p. o. mgr H. Kozłowska	5.744
14.	Zakład Etyki	Ks. doc. dr K. Kard. Wojtyła vacat	1.221
15.	Zakład Filozofii Prawa	Doc. dr H. Waśkiewicz ks. mgr E. Rink	1.730
16.	Zakład Socjologii	Prof. dr Cz. Strzeszewski A. Mazur	15.799

L. p.	Nazwa Zakładu	Kierownik Zakładu Bibliotekarz	Księgozbiór
17.	Zakład Fizyki	Doc. dr W Staszewski p. o. vacat	1.742
18.	Zakład Chemii	Dr J. Malicki p. o.	209
19.	Zakład Filoz. Przyrody Niezyw.	Ks. doc. dr S. Mazierski ks. dr. Z. Hajduk	1.221
20.	Zakład Filoz. Przyrody Ożywionej	Ks. prof. dr K. Kłósak p. o. ks. mgr S. Zięba	503
21.	Zakład Biologii	Doc. dr T. Rylska ks. mgr A. Czyżewski	3.412
22.	Zakład Biologii Ogólnej	Ks. doc. dr W. Sedlak o. mgr Cz. Biedulski	191
Wydział Humanistyczny			
23.	Zakład Pedagogiki	Doc. dr S. Kunowski dr. T. Kukołowicz	7.970
24.	Zakład Historii Zakład Historii Kultury	Doc. dr. R. Bender mgr S. Olczak	19.087
25.	Zakład Językozn. Ogóln.	Dr M. Nagnajewicz p. o. mgr Kaczmarski	735
26.	Zakład Języka Polskiego	Prof. dr T. Brajerski mgr H. Pietrak	2.869
27.	Zakład Hist. Lit. Porówn. Zakład Hist. Lit. Pol.	Prof. dr I. Sławińska mgr A. Paluchowski	21.597
28.	Zakład Fil. Klasycznej	Doc. dr L. Małunowicz mgr R. Chodkowski	8.861
29.	Zakład Filologii Ang. Zakład Filologii Niem. Zakład Filologii Franc.	Prof. dr I. Sławińska mgr A. Wromecka	8.367 8.723 8.933
30.	Zakład Historii Sztuki	Doc. dr A. Maśliński mgr J. Kuczyńska	5.970
31.	Zakład Hist. Szt. Kośc.	Ks. doc. dr W. Smoleń mgr H. Mędrak	2.065
32.	Zakład Hist. Szt. Starożytnej i Arch. Klas.	Doc. dr B. Filarska mgr A. Witz	385
Zakłady międzywydziałowe			
33.	Zakład Historii Kultury	Ks. prof. dr M. Rechowicz mgr M. Szafarkiewicz	99
34.	Zakład Ustroju i Prawa PRL	Prof. dr W. Klonowiecki mgr K. Królikowska	1.483

b) zmniejszony dystans między książką a czytelnikiem panujący w bibliotekach zakładowych stwarza atmosferę sprzyjającą i zachęcającą do dalszego korzystania z bibliotek, co jest szczególnie ważne w odniesieniu do studentów pierwszych lat studiów.

Realizacja obu powyższych postulatów zapewniłaby również większe bezpieczeństwo zbiorów.

ANEKSY

1. BIBLIOTEKI WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO

Trudno ustalić dokładne daty ich powstania. Powstawały jednak stosunkowo wcześnie, skoro na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 17 XI 1920 poruszano sprawę „statutu” dla [...] bibliotek seminaryjnych”. Postanowiono, by dziekan sformułował w kilku punktach ogólne zasady korzystania z bibliotek. Już w miesiąc później, 17 XII 1920, dziekan, ks. prof. P. Kramer przedłożył na posiedzeniu Rady Wydziału, w obecności rektora I. Radziszewskiego, projekt takiego regulaminu, który został przez Radę zatwierdzony.

Początkowo istniały dwie biblioteki: teologiczna ogólna obejmująca swym zasięgiem apologetykę, dogmatykę i teologię moralną oraz biblijna. Z chwilą utworzenia sekcji historii Kościoła na Wydziale Teologicznym w r. 1922, zaczęto tworzyć trzecią bibliotekę — historii Kościoła¹. W rok później, bo już w r. 1923, na zjeździe koleżeńskim księży, którzy ukończyli studia w Akademii Duchownej w Petersburgu, zebrano milion marek na założenie seminarium i biblioteki teologii wschodniej im. abpa J. Cieplaka na Uniwersytecie Lubelskim. Zjazd odbył się w Grodnie, u tamtejszego proboszcza i senatora Rzeczypospolitej ks. Leona Żebrowskiego².

Te cztery biblioteki: teologiczna (ogólna), biblijna, historii Kościoła i teologii wschodniej porównawczej istniały przez cały okres międzywojenny. Kilka uwag należy podać o dwu ostatnich.

Biblioteka historii Kościoła istniała do 1928 r. na Wydziale Teologicznym. Z chwilą zawieszenia działalności sekcji opiekę nad nią przejął Wydział Humanistyczny³. Ta dość długa, bo trwająca aż do 1945 r., kuratela Wydziału Humanistycznego powodowała mylne zaliczanie księgozbioru do bibliotek Wydziału Humanistycznego⁴. Dopiero po wojnie w zestawieniach obrazujących straty wojenne umieszcza się ją w bibliotekach Wydziału Teologicznego. Jednakże opieka Wydziału Humanistycznego nie ograniczała się tylko do sporządzania sprawozdań, bo w latach 1928—1939 biblioteka powiększyła swój stan z 434 do 754 wol.

Jeśli chodzi o bibliotekę teologii wschodniej porównawczej, powstała najwiedoczniej pod wybitnie niepomyślną gwiazdą. Zaprojektowana w 1923 r., w 1930 otrzymała decyzją Ministerstwa książki z reszty księgozbioru b. seminarium prawosławnego w Chełmie znajdujące się w Archiwum Państwowym w Lublinie; pomnażana również zakupami bieżącymi, osiągnęła w 1939 r. księgozbiór największy na Wydziale (1.012 wol.)⁵. Jednak, mimo iż w 1931 r. dwukrotnie komunikowano na posiedzeniu Rady Wydziału o otwarciu „nowego seminarium teologii wschodniej”, mimo że anonsowano nawet o urządzeniu lokalu, biblioteka nie została nale-

¹ Katedra historii Kościoła została początkowo utworzona na Wydziale Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych w r. 1922/23. W tym samym roku przeniesiono ją na Wydział Teologiczny, tworząc równocześnie sekcję historii Kościoła na tymże Wydziale.

² Cytuję za A. Wojtkowskim (Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918—1944, jw. s. 57).

³ Już w r. 1928 sprawozdanie z działalności biblioteki sporządza prof. A. Kossowski na wspólnym blankiecie z biblioteką historyczną ogólną. Biblioteka historii Kościoła liczy w 1928 r. 434 wol. a historyczna ogólna 1.095 wol.

⁴ Ks. H. Insadowski w artykule Księgozbiory uniwersyteckie, umieszczonym w specjalnym numerze *Nurtów* (1933 nr 5/6) poświęconym 15-leciu Uczelni, zalicza ją do bibliotek Wydz. Humanist. Natomiast ks. Piotr Kremer w artykule pt. Wydział Teologiczny, ogłoszonym w tym samym numerze tego czasopisma, zalicza ją do Wydz. Teolog. — W rozdziale funduszków na kupno książek dla bibliotek Wydziału Teologicznego w r. 1935 nie uwzględnia się biblioteki historii Kościoła (Prot. posiedz. Rady Wydz. Teol. z 18 III 1935).

⁵ Według sprawozdania z 1945 r. dotyczącego strat wojennych.

życie zorganizowana do r. 1939⁶. Nie jest zresztą zorganizowana do dnia dzisiejszego. Na pewno jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy były trudności w katalogowaniu księgozbioru (duża ilość druków cyryliczkich), a w latach powojennych także brak na miejscu profesora zajmującego się sprawami teologii wschodniej⁷. (O. doc. dr B. Waczyński był wykładowcą dojeżdżającym do Lublina).

W okresie powojennym bardzo szybki wzrost księgozbioru pozwolił na wydzielenie z biblioteki teologicznej ogólnej samodzielnych bibliotek: biblioteki teologii fundamentalnej, biblioteki teologii dogmatycznej i biblioteki teologii moralnej. Po r. 1956, w związku z utworzeniem katedry, a później Instytutu Muzykologii Kościelnej, powstała biblioteka tegoż instytutu. Po r. 1957, wraz z reformą studiów na Wydziale, której celem było położenie większego nacisku na specjalizację w poszczególnych dziedzinach teologicznych, przeprowadzono również dalszą specjalizację zakładów. W r. 1961 utworzono Zakład Socjologii Religii przemianowany w 1963 na Zakład Teologii Pastoralnej. Od r. 1968, w związku z przemianowaniem istniejącej od 1958 r. sekcji teologii pastoralnej na Instytut Teologii Pastoralnej, biblioteka Zakładu nosi nazwę Biblioteki Instytutu Teologii Pastoralnej. Księgozbiór jej podzielono równocześnie na 8 działów — specjalizacji: teologii pastoralnej ogólnej (hodegetyki), liturgiki, homiletyki, katechetyki, teologii pastoralnej społecznej, socjologii religii, duszpasterstwa społeczno-charytatywnego i antropologii pastoralnej.

W chwili obecnej istnieje na Wydziale 8 bibliotek zorganizowanych. Poza ogólnowydziałową biblioteką zawierającą księgozbiór podręczny, patrologię i historię teologii odpowiadają one sekcjom i instyutom istniejącym w strukturze Wydziału. Stan ich księgozbiorów na dzień 31 XII 1969 wynosił 18.983 wol. druków zwartych 1.360 wol. czasopism i 2.347 wol. i jedn. zbiorów specjalnych. Wpływa do nich w r. 1970 80 tyt. czasopism bieżących, w tym: 67 polskich i 13 krajów zachodnich.

2. BIBLIOTEKI WYDZIAŁU PRAWA KANONICZNEGO

Mimo, iż Wydział Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych ukonstytuował się już w r. 1918, o organizacji biblioteki pomyślano dopiero w kilka lat później, w r. 1924. Protokół posiedzenia Rady Wydziału z dn. 6 XI 1924 donosi, „że założono bibliotekę seminaryjną, która dotąd była całkowicie zaniedbana. Zajął się tym decyzją Rady Wydziału ks. prof. G. Michiels. Przeniesiono najlepsze dzieła z Biblioteki Głównej (ok. 100 wol.), część dokupiono i obecnie jest 150 dzieł. Zaprenumerowano 4 czasopisma”.

Ks. prof. Michiels zajął się dość energicznie sprawami biblioteki. Ponieważ sumy przeznaczone na bibliotekę przez Senat były bardzo niskie, upoważniony przez Radę Wydziału, wszczął akcję propagandową celem zdobycia dodatkowych środków finansowych. Brak cyfr co do wyników tych starań. Jednakże wyniki były, skoro Rada Wydziału zajmowała się później podziałem tych funduszy⁸. Prof. G. Michiels zajął się również zaopatrzeniem biblioteki w niezbędne czasopisma. W r. 1930/31 biblioteka posiadała 8 tytułów: w latach 1931/32 doszły wiadomości diecezjalne w ilości 14 tytułów, a w r. 1933/34 do biblioteki wpływało już 9 tytułów czasopism zagranicznych i 20 krajowych diecezjalnych⁹.

W r. 1929 postanowiono włączyć do biblioteki cenniejsze rozprawy doktorskie, odciążając w ten sposób archiwum i umożliwiając studentom łatwiejsze korzystanie z tychże prac¹⁰.

⁶ „Seminarium teologii wschodniej jest już umeblowane. Koło Badań Wschodnich sprawiło szafę za 300 zł. Dziekan proponuje oddać je pod opiekę św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Obraz za 75 zł już oprawiono” (Prot. posiedz. Rady Wydz. Teolog. z dn. 27 V 1931).

⁷ Na pewno na szybsze opracowanie księgozbioru wpłynęłoby pozytywne załatwienie wniosku ks. prof. M. Żywczyńskiego o połączenie bibliotek zakładowych teologii porównawczej i dogmatycznej w jedną. Czy wniosek był słuszny — rzecz do dyskusji (Prot. posiedz. Rady Wydz. 1 X 1951).

⁸ „Złożyły się na to ofiary byłych studentów Wydziału oraz innych ludzi dobrej woli”. Ponadto opodatkowali się na ten cel profesorowie Wydziału (Protokół posiedzeń Rady Wydziału z dnia 13 III 1928, 24 X 1928 i 26 X 1928).

⁹ Mimo pewnych wzmlanek mówiących, że diecezje przesyłały swoje czasopisma gratisowo, można przypuszczać, że nie robiły tego konsekwentnie. Sumy bowiem wydawane przez Zakład na prenumeratę były dość wysokie. W 1930 r. — 300 zł, w 1934 — 450 zł.

¹⁰ Protokół posiedzenia Rady Wydziału z dnia 11 X 1929 r.

W r. 1928 stworzono nowy dział biblioteki — prawa kościelnego polskiego, którego organizacją zajął się ks. prof. P. Kałwa. Do tego działu postanowiono przenieść książki o treści prawno-histerycznej z biblioteki Seminarium Historii Kościoła (w porozumieniu z dyrekcją Biblioteki Głównej i kierownikiem biblioteki zakładowej historycznej)¹¹.

W r. 1933/34 zorganizowano dział trzeci — prawa wschodniego.

W latach powojennych 1949—1952 do biblioteki Wydziału włączono ogółem 12.154 wol. zlikwidowanego wówczas Wydziału Prawa¹².

Na dzień 31 XII 1969 Bibliotekę Wydziału Prawa Kanonicznego tworzą trzy działy: prawa kanonicznego, polskiego prawa kościelnego i prawa rzymskiego o łącznym księgozbiorze 12.917 wol. druków zwartych nowych, 1.518 wol. czasopism oraz 134 wol. i jedn. zbiorów specjalnych. Działy te, na szczęście, nie miały nigdy ambicji usamodzielniania się w oddzielne biblioteki, co zapewniło i zapewnia Bibliotece Wydziału większą użyteczność.

Do biblioteki wpływa w r. 1970 18 tytułów czasopism bieżących, w tym polskich 11, innych 7.

3. BIBLIOTEKI WYDZIAŁU PRAWA I NAUK SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH

Mimo, iż w sprawozdaniu z r. 1946 podano 1926 jako rok założenia biblioteki, istniała ona znacznie wcześniej. Jest bowiem zapis w dokumentach archiwalnych, że w r. 1921 dla Seminarium Statystyczno-Ekonomicznego przekazano z Biblioteki Głównej 136 dzieł w 149 wol. Zgodnie z istniejącymi w strukturze Wydziału od r. 1923/24 sekcjami: prawną i ekonomiczną, księgozbiór podzielono także na bibliotekę prawną i bibliotekę ekonomiczną. W okresie późniejszym z biblioteki sekcji ekonomicznej, zasilonej w 1930 r. bogatym księgozbiorem ks. prof. Antoniego Szymańskiego, darowanym Zakładowi Polityki Społecznej, wydzielono nową bibliotekę: polityki społecznej.

W okresie powojennym nastąpiło rozdrobnienie księgozbioru przez utworzenie bibliotek przy katedrach. W r. 1948/49 nastąpiła reorganizacja zakładów naukowych Wydziału. Księgozbiory scalono, w wyniku czego powstały biblioteki: 1) historyczno-prawna, 2) prawa sądowego, 3) prawa politycznego, 4) ekonomii politycznej, 5) socjologii.

W chwili likwidacji Wydziału część księgozbioru przekazano Wydziałowi Prawa Kanonicznego, a część Wydziałowi Filozofii Chrześcijańskiej.

Rozwój bibliotek Wydziału w okresie międzywojennym przypada na drugie dziesięciolecie istnienia Uniwersytetu. Następuje szybszy, niż na innych wydziałach, wzrost księgozbioru. Z posiadanych w 1930/31 2.243 wol. do r. 1939 księgozbiór powiększył się do ponad 10.000 wol. Zwrócono również w tym okresie uwagę na planowy dobór księgozbioru. O ile np. w r. 1930/31 nabytki z kupna stanowiły 1/4 wpływów, o tyle w r. 1935/36 w nabytkach np. biblioteki ekonomicznej kupno stanowiło ponad 3/4. O tym, że władze Uczelni przywiązywały w tym okresie dużą wagę do rozwoju Wydziału, świadczą różnice w sumach wydatkowanych na biblioteki poszczególnych wydziałów. Np. w r. 1937/38 na zakup książek wydano:

	liczba studentów
na Wydział Teologiczny	— 1.034 zł — 8
na Wydział Prawa Kanon.	— 1.000 zł — 22
na Wydział Prawa i Nauk Społ.-Ekonom.	— 6.000 zł — 1.103
na Wydział Humanistyczny	— 3.500 zł — 267 ¹³

Ilość studentów na poszczególnych Wydziałach w omawianym roku zwalnia nas od wszelkich komentarzy co do słuszności takiego podziału funduszy.

Spośród darów, które wpłynęły w tym okresie do bibliotek Wydziału, na specjalną uwagę zasługuje, wspomniany już, cenny księgozbiór ks. prof. A. Szymańskiego, późniejszego rektora KUL. Zasilona nim biblioteka Seminarium Polityki

¹¹ Czy przemieszono książki — brak danych.

¹² J. G r z y w a c z: Kronika Wydziału Prawa Kanonicznego 1944—1968. W: *Księga jubileuszowa 50-lecia KUL*. Lublin 1969 s. 160.

¹³ Sprawozdanie ze stanu KUL za rok 1937/38.

Spółecznej stała się najlepiej zaopatrzoną w materiał naukowy nie tylko na KUL, ale „pod wielu względami przewyższała podobne seminaria na innych uczelniach”¹⁴.

W latach 1944—1952 księgozbiór bibliotek Wydziału powiększył się do 19.619 wol. W chwili likwidacji Wydziału przekazano Wydziałowi Prawa Kanonicznego 8.119 wol. a Wydziałowi Filozofii Chrześcijańskiej 11.500 wol.¹⁵.

4. BIBLIOTEKI WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO

W r. 1928 było ich 7: historyczna, filozoficzna, klasyczna, pedagogiczna, historii literatury polskiej, językoznawcza, romanistyczna. W r. 1934, wraz z objęciem przez ks. prof. J. Pastuszkę katedry psychologii, z biblioteki filozoficznej wydzielono psychologiczną. W r. 1938/39, równocześnie z utworzeniem na nowo katedry filologii germańskiej, utworzono bibliotekę germanistyczną¹⁶.

Po wyzwoleniu, z dubletów Biblioteki Głównej utworzono bibliotekę historii kultury polskiej. Wraz z utworzeniem sekcji historii sztuki i anglistyki powstały nowe biblioteki. Poza wspólnym dla całej sekcji Zakładem Historii Sztuki, do którego należy także pracownia fotograficzna, zorganizowano w r. 1958 pracownię teoretycznej konserwacji zabytków, a w 1957 zbiór dzieł sztuki stanowiących własność Uniwersytetu, w ramach katedry historii sztuki kościelnej. Od r. 1966 istnieje odrębny Zakład Historii Sztuki Kościelnej, przy którym jest także niewielki księgozbiór.

W r. 1947, na wniosek prof. Jana Parandowskiego, zaczęto tworzyć bibliotekę historii literatury porównawczej. W r. 1969 powstała biblioteka katedry historii sztuki starożytnej i archeologii klasycznej, której podstawą stały się książki wydzielone z biblioteki Zakładu Historii Sztuki.

Na dzień 31 XII 1969 r. w ramach Wydziału istnieje 14 bibliotek zakładowych o łącznym księgozbiorze 83.221 wol. druków zwartych nowych, 6.079 wol. czasopism oraz 6.262 wol. i jednostek zbiorów specjalnych. Do bibliotek Wydziału wpływają w r. 1970 94 tytuły czasopism bieżących, w tym: polskich 91, krajów zachodnich 3.

Podstawę księgozbiorów, tak jak zresztą w bibliotekach innych wydziałów, tworzyły książki wydzielone z Biblioteki Głównej. Stałym, chociaż niewystarczającym, źródłem wpływu był zakup bieżący Sumy przyznawane na ten cel były jednak bardzo niskie, a podzielone między kilka bibliotek mały jeszcze bardziej, co utrudniało nowo powstającym bibliotekom właściwe ich organizowanie¹⁷. Duży wpływ na ilość i jakość księgozbiorów miały pozyskiwane bądź drogą kupna, bądź darów biblioteki profesorów KUL, innych osób lub dary instytucji.

W 1927 r. Seminarium Historii Literatury Polskiej zostało wzbogacone ceną biblioteką literacką (ok. 1.000 wol.) nabytą od rodziny po śp. ks. prof. Cezarym Pęcherskim, profesorze historii literatury staropolskiej na KUL. W latach 1927—1932 prof. Stanisław Ptaszycki, naczelny dyrektor Archiwów Państwowych i honorowy profesor KUL, darował Uniwersytetowi dużo cennych wydawnictw naukowych (Akademii Umiejętności i innych towarzystw), które zasilily przede wszystkim biblioteki: historyczną i polonistyczną¹⁸. W r. 1929 zakupiono dla Seminarium Romanistycznego bibliotekę ks. prof. Czesława Lacrampe'a, wykładowcy na Wydziale Teologicznym i Humanistycznym KUL (grupa filozofii). W r. 1931/32 darowali po

¹⁴ Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego 1931. Brak dokładnych cyfr co do ilości woluminów daru. Księgozbiór musiał być duży, bo biblioteka z 393 dzieł w 1930 r. powiększyła się w 1932/33 do 2.550 wol., a w 1936/37 do 4.500 wol. Może ks. prof. A. Szymański przekazywał swój dar stopniowo, nie od razu?

¹⁵ Z. Papierkowski: Kronika Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych 1944—1952. W: *Księga jubileuszowa 50-lecia KUL*. Lublin 1969 s. 207.

¹⁶ Wprawdzie w protokóle posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego z dn. 24 XI 1928 zanotowano, „ze należy przystąpić do utworzenia seminarium germanistycznego”, którego „kierownictwo się powierza prowadzącemu grupę p. Rafałowi Woźniakowskiemu”, jednakże z chwilą przerwania działalności katedry zaniechano starań o zorganizowanie biblioteki.

¹⁷ „Stan bibliotek rozpaczliwy [...] brak elementarnych podręczników, stałego funduszu na zakup nowości, skutkiem czego od szeregu lat nie wpływają nowsze prace” (Prot. posiedz. Rady Wydz. 6 VI 1928).

¹⁸ Brak dokładnych danych co do ilości darowanego księgozbioru. Musiał być jednak znaczny, bo wpływał w kilku partiach, a jedna z nich obejmowała 4 skrzynie.

kilkadziesiąt książek Seminarium Pedagogicznemu profesorowie Zygmunt Kukulski i Henryk Zyczynski. W r. 1935/36 wiele cennych książek darował prof. Ludwik Biernacki do Seminarium Literatury Polskiej. Dzięki staraniom prof. Stanisława Strońskiego uzyskała KUL od Rządu Republiki Francuskiej w r. 1938 książki na sumę ok. 30.000 franków¹⁹. Część ich przydzielono zakładom teologii, część zakładowemu prawa i humanistyki (najwięcej uzyskało Seminarium Romanistyki). W roku następnym uzyskano dalszych 1.035 dzieł z tego źródła, za pośrednictwem Ambasady Francuskiej w Warszawie. Z darów księgarni Herdera we Fryburgu powstała biblioteka Zakładu Filologii Germańskiej. W r. 1937/38 profesor filologii klasycznej KUL Jerzy Manteuffel darował Uczelni cenne zbiory archeologiczno-archiwalne z epoki staroegipskiej i hellenistycznej (papirusy, ostraki, stele, posążki etc.), z których powstało przy Zakładzie Filologii Klasycznej Muzeum Archeologii Klasycznej. W r. 1939 liczyło ono ok. 150 zabytków²⁰.

Po wojnie, w 1947 r. zakupiono bibliotekę po śp. profesorze pedagogiki, Z. Kukulskim (2.000 wol.)²¹. W r. 1946 profesor filologii klasycznej, Mieczysław Popławski zapisał testamentem KUL-owi swój księgozbiór, z którego Biblioteka Główna otrzymała 922 wol., a biblioteki zakładowe ok. 1.541. Dar ten wzbogacił przede wszystkim bibliotekę Zakładu Filologii Klasycznej.

Również testamentem przekazała całą swoją bibliotekę Zakładowi Filologii Klasycznej zmarła w 1955 r. dr Aleksandra Domaniewska. Wydatnie wzbogacił księgozbiory zakładowe „dar Szwajcarii” w r. 1947. Uniwersytet Fryburski nadesłał książki, z którego zakłady otrzymały 1.248 wol.²²

Zaraz po wojnie, jeszcze przed 1948 r., Zakład Filologii Angielskiej otrzymał z Fundacji Polonii Amerykańskiej („Kościuszko Foundation”) ok. 1.500 wol. z zakresu literatury angielskiej. Na mocy współpracy kulturalnej polsko-brytyjskiej instytucja „British Council” przekazywała temuż Zakładowi dużo wydawnictw. Biblioteka Zakładu, budowana praktycznie od podstaw, doszła w latach ostatnich do kilku tysięcy tomów „dobieranych tak starannie, że służyła przy wielu okazjach nie tylko studentom lubelskim, ale również innym uczelniom”²³.

Podstawowym warszatem naukowym dla lubelskiego romanisty jest biblioteka Zakładu Filologii Francuskiej. Do r. 1949 cenną pomocą służyła jej biblioteka mieszcząca się w gmachu KUL Instytutu Francuskiego, który po zamknięciu, przekazał jej znaczną część swoich zbiorów. Biblioteka do czasów ostatnich otrzymywała regularnie pewną ilość książek z Ambasady Francuskiej²⁴.

W r. 1950/51 w skład biblioteki Zakładu Historii Literatury Polskiej weszły dwa ważne i cenne zespoły — zbiory profesorów Wacława Borowego (6.035 wol.) i Ignacego Chrzanowskiego (2.796 wol.)²⁵.

5. BIBLIOTEKI WYDZIAŁU FILOZOFII CHRZESCIJANSKIEJ

Miały znacznie lepsze warunki startu niż ich przedwojenne poprzedniczki z innych wydziałów. Korzystniejsza sytuacja finansowa Uczelni, znaczne zaplecze w postaci księgozbiorów likwidowanej stopniowo sekcji ekonomicznej Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, stworzyły im od początku duże możliwości rozwoju. Już na koniec r. 1950 księgozbiory ich liczyły łącznie 22.466 wol.

Ciągła ewolucja w strukturze Wydziału, przeprowadzana reorganizacja studiów, znalazły bardzo dokładne odbicie w historii zakładów naukowych Wydziału, a co za tym idzie także ich bibliotek.

Równocześnie z powstaniem Wydziału w r. 1946 utworzono Zakład Filozofii,

¹⁹ Protokół posiedzenia Rady Wydziału z dn. 11 III 1938 r.

²⁰ Niektóre z nich zostały nabyte z funduszków KUL. Ampułka św. Menasa z Fayum, znajdująca się w owym zbiorze, doczekała się nawet osobnego opracowania naukowego (A. Wojtkowski: *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918—1944*, jw. s. 85).

²¹ A. Wojtkowski: *Katolicki Uniwersytet Lubelski w roku akad. 1945/46*, jw. s. 67.

²² Sprawozdania Biblioteki Głównej za rok 1946/47 Archiwum Biblioteki.

²³ I. Sławińska: *Studia neofilologiczne na KUL w dwudziestolecu powojennym 1944—1964*. *Zesz. nauk. KUL*. R. 8: 1965 z. 3 s. 75.

²⁴ T. Kwiatkowski: *Zarys dziejów filologii romańskiej na KUL*. *Rocz. hum.* T. 16: 1968 z. 4 s. 22.

²⁵ Biblioteka po prof. W. Borowym stała się własnością KUL w r. 1951; biblioteka po prof. I. Chrzanowskim, początkowo depozyt, stała się własnością KUL po r. 1966.

a także przyłączono do Wydziału Zakład Psychologii istniejący od r. 1934 na Wydziale Nauk Humanistycznych. W r. 1949, w związku z podziałem studiów na Wydziale na sekcje: teoretyczną i praktyczną, zorganizowano Zakład Filozofii Teoretycznej i Zakład Filozofii Praktycznej, z którego w roku następnym wyodrębnił się Zakład Etyki i Nauk Społecznych, w r. 1952 zmieniony na dwa zakłady: Filozofii Społecznej i Etyki²⁶. Z istniejącego już Zakładu Filozofii Teoretycznej wydzielono w 1950 r. Zakład Historii Filozofii, później Zakład Logiki i Metodologii wraz z Teorią Poznania oraz Zakład Metafizyki. W tym czasie przeniesiono z Wydziału Prawa Zakład Socjologii i Zakład Filozofii Prawa²⁷. W 1953 r. zorganizowano Zakład Filozofii Przyrody.

W r. 1957, w związku z podziałem studiów na 4 specjalizacje, utworzono dalsze zakłady: Zakład Biologii Ogólnej i Zoopsychologii, Zakład Chemii, Zakład Botaniki, Zakład Fizyki. W r. 1966 Zakład Filozofii Przyrody podzielono na Zakład Filozofii Przyrody Ożywionej i Zakład Filozofii Przyrody Nieożywionej. W dwa lata później powstał Zakład Biologii Ogólnej²⁸.

Ta przydługa lista samych nazw zakładów nie daje pełnego obrazu ich rozwoju w ramach Wydziału. Wymienia tylko zakłady posiadające księgozbiory

W dniu 31 XII 1969 r. istnieje w ramach Wydziału 13 bibliotek zakładowych o łącznym księgozbiorze 38.061 wol. druków zwartych nowych, 3.533 wol. czasopism oraz 214 wol. i jedn. zbiorów specjalnych. Do bibliotek Wydziału wpływa w 1970 r. 138 tytułów czasopism bieżących, w tym: 102 polskich, 28 radzieckich i 8 z krajów zachodnich.

6. BIBLIOTEKI ZAKŁADÓW MIĘDZYWYDZIAŁOWYCH

Zaczęły one powstawać w latach ostatnich wraz z tworzeniem zakładów. Najwcześniej, bo już w r. 1962, utworzono bibliotekę Zakładu Ustroju i Prawa PRL. Powstała ona przez wydzielenie 1.207 wol. z księgozbioru Wydziału Prawa, pozostającego od r. 1950 w bibliotece Wydziału Prawa Kanonicznego. Ponieważ Zakład nie posiada własnego lokalu, księgozbiór nadal znajduje się w pomieszczeniu biblioteki Wydziału Prawa Kanonicznego. Posiada charakter usługowy.

Utworzone w 1966 r. przy Zakładzie Historii Kultury w Średniowieczu i w 1968 przy Zakładzie Badań nad Antykiem Chrześcijańskim biblioteki są pomyślane raczej jako warsztaty pracy do badań naukowych przeprowadzanych w programie prac Zakładów. W stadium organizacji jest biblioteka utworzonego w 1968 r. Zakładu Badań nad Kulturą Chrześcijańską.

Na dzień 31 XII 1969 biblioteki posiadają księgozbiór opracowany o łącznej ilości 1.470 wol. druków zwartych i 112 wol. czasopism. Do bibliotek wpływa w r. 1970 15 tytułów czasopism bieżących, w tym 14 polskich i 1 radzieckie.

²⁶ Protokół posiedzenia Rady Wydziału z dn. 24 X 1952 r.

²⁷ „Sprawozdanie bibliotek zakładowych Wydziału Prawa 5 I 1951—” „Archiwum Wydziału Prawa — Dzekanat Filozofii Chrześcijańskiej. Teczka nr 24).

²⁸ Zakład Biologii Ogólnej i Zoopsychologii oraz Zakład Botaniki, istniejące ostatnio pod wspólną nazwą Zakładu Biologii, zostały decyzją Rady Wydziału z dnia 1 VI 1970 przemianowane na Zakład Biologii Ogólnej, a dotychczasowy Zakład Biologii Ogólnej na Zakład Biologii Teoretycznej.